
Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2023:6

Teologistipendium och pris för diakoniuppsats

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2023:17 som handlar om att inrätta ett stipendium för fördjupning i teologi, samt motion 2023:20 om att utreda inrättandet av pris för examensarbeten inom området diakoni. Utskottet noterar att teologiområdet redan är väl försett med möjligheter till stipendier och annat stöd, samtidigt som ett sådant stipendium skulle bli kostsamt för kyrkostyrelsen. Utskottet anser att diakoniområdet är angeläget och värt att uppmärksammas, men anser inte att ett pris för diakoniuppsats är rätt väg att gå. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionerna 2023:17 och 2023:20.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:17,
2. avslå motion 2023:20.

Motionernas förslag

Motion 2023:17 av Fredrik Stiernstedt och Sofija Lazic Pedersen, Teologistipendium

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta ett stipendium för teologisk fördjupning.

Motion 2023:20 av Anders Lundberg m.fl., Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda inrättandet av ett uppsatspris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

2014 avslög kyrkomötet motion 2014:28 av Dag Sandahl om att upprätta ett "Söderblomsstipendium". Utskottets motivering för avslag var dels att det dels redan fanns ett stipendium i Söderbloms namn som förvaltades av Sveriges kristna råd, dels att det redan fanns andra vägar till finansiering av studier och fortbildning för medarbetare i Svenska kyrkan (KI 2014:10).

Vid kyrkomötet 2015 bifölls motion 2015:40 av Torvald Johansson m.fl. om att instifta ett liturgistipendium. Gudstjänstutskottets motivering till bifall var att utveckling av liturgi är ett angeläget område, särskilt med tanke på kyrkohandboksprojektet. Kyrkostyrelsen beslutade sedan 2018 att med anledning av kyrkomötesuppdraget inrätta ett liturgipris som belönar pågående gudstjänstutveckling med nyskapande dramaturgi, musik, text eller förkunnelse. Se mer om liturgipriset nedan.

Vid kyrkomötet 2021 bifölls motion 2021:64 av Sven Milltoft, om att instifta Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris. Utskottets motivering till bifall var att undervisningsfrågor ofta tenderar att hamna i skymundan samt att ett pris för lärande och undervisning skulle kunna stimulera kreativitet och uppmuntra till nytänkande.

Pris och stipendier som administreras av kyrkostyrelsen

Kyrkostyrelsen delar årligen ut ett antal stipendier och pris. Pris ges för pågående eller redan genomfört arbete för att uppmärksamma ett viktigt och väl genomfört arbete inom ett visst område och för att stimulera till framtida insatser. Stipendium ges till någon som planerar ett arbete och lämnar in en projektplan med ansökan om stöd för genomförandet.

Svenska kyrkans kulturstipendier

Svenska kyrkans kulturstipendier har delats ut årligen sedan 1990-talet. De vänder sig till konstnärligt verksam inom alla konstformer. Stipendierna är ett sätt att uppmuntra kulturutövare till arbeten om livsfrågor, kristen trostolkning eller centrala religiösa motiv. Stipendierna fördelas på de fem kulturområdena musik, litteratur, film, scenkonst och bildkonst och stipendiesumman är 100 000 kronor per område, sammanlagt 500 000 kronor.

Samiska rådets kulturpris

Samiska rådet i Svenska kyrkan delar sedan 1997 årligen ut ett kulturpris till någon eller några som gjort insatser som främjar samiska intressen i kyrka och samhälle och som synliggjort samisk kultur och identitet. Priset kan, efter nominering, delas ut till personer, grupper, organisationer eller föreningar. Prissumman är på 50 000 kronor och kan delas på flera pristagare.

Liturgipriset

Svenska kyrkans liturgipris delades ut första gången 2019 efter beslut i kyrkomötet 2015. Priset ska uppmuntra, stödja och stimulera gudstjänstens många dimensioner i olika fromhetstraditioner, bland olika åldrar, i internationell gemenskap och mångfald i Svenska kyrkan. Priset ska belöna pågående arbete med text och predikan, med nyskapande musik och dramaturgi. Det ska också uppmuntra arbete som på olika sätt bidrar till att skapa delaktighet i gudstjänsten. Intentionen med priset är att synliggöra och ta tillvara det kreativa liturgiska utvecklingsarbete som pågår i Svenska kyrkan.

Priset delas ut vartannat år (varvat med Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris). Prissumman är 50 000 kronor och kan delas på 1–3 pristagare.

Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris

Svenska kyrkans lärande- och undervisningspris instiftades av kyrkomötet för att uppmuntra utvecklingen av arbetet med lärande och undervisning inom Svenska kyrkan. Stiftelsen nominerar eftersom de arbetar med tillsyn och främjande och därmed

har god insyn i vilka aktuella processer som är värda att uppmärksamma. Det går att nominera en person, grupp eller församling inom Svenska kyrkan.

Priset delas ut vartannat år (varvat med liturgipriset) till 1–2 pristagare och prissumman är totalt 50 000 kronor.

Fortbildning, stipendier och pris i teologi och diakonivetenskap

En person som är anställd i Svenska kyrkan som vill fördjupa sig i teologi kan göra det inom ramen för sin anställning om arbetsgivare och arbetstagare kommer överens om att detta ska ingå som kompetensutveckling. Det finns flera exempel på arbetsgivare inom Svenska kyrkan som uppmuntrar till studier och på olika sätt bidrar till att göra det möjligt för anställda att hämta in ny kunskap. Villkoren mellan arbetsgivare och arbetstagare varierar dock.

Fortbildning av församlingens personal är ett ansvar som ligger på stifts- och församlingsnivå. Dessa erbjuder fortbildning i teologi i varierande grad. En anställd kan också välja att fördjupa sina teologiska färdigheter utanför ramen för sin anställning om arbetsgivare beviljar tjänstledighet. För detta finns både studiemedel och stipendier att söka. Det finns många stipendier för studier i teologi som är knutna till högskolor och universitet, några av dessa listas här men det bör noteras att här finns ingen ambition att skapa en komplett förteckning:

- ◆ **Stiftelsen Nathan Söderbloms minnesfond.** Anslag och stipendier för forskning och studier med relevans för den ekumeniska rörelsen, med betoning på fredsarbete. Huvudman för fonden är Sveriges kristna råd. Stipendierna kan sökas för att täcka kostnader för materialinsamling, studieresor, publiceringskostnader samt deltagande i internationella kurser, konferenser och seminarier.
- ◆ **Teologifonden.** Stipendium på totalt ca 50 000 kronor (under 2023) för att stödja forskning, undervisning och utbildning inom det teologiska området.
- ◆ **Stiftelsen Berndt Gustafssons minnesfond för kyrko- och religionssociologi.** Stipendium för anordnande av symposier, deltagande i konferens, initiering av forskningsprojekt och publikation inom kyrko- och religionssociologi. Förväntad total utdelning 2023 är 100 000 kronor.
- ◆ **Olaus Petri stiftelse.** Stipendier till doktorander och forskare. Kan sökas för omkostnader för inbjudna föreläsare, forskningsresor och tryckningsbidrag till publikationer. Stiftelsen delar ut medel för ca 300 000 kronor per år.
- ◆ **Stiftelsen Einar och Elisabet Råbergers Forskningsfond.** Främjar doktorandstudier i kyrkovetenskap/kyrkohistoria och fortbildningsseminarier för teologer/präster inom ramen för samma ämnesområden. Fonden börjar sin verksamhet under hösten 2023.
- ◆ **Svensk Teologisk Kvartalskrifts pris för bästa vetenskapliga artikel.** Priset uppgår till 50 000 kronor och tilldelas den nydisputerade forskare som på bästa sätt författar en artikel som redogör för och självständigt utvecklar sitt avhandlingsämne eller annat relevant ämne inom religionsvetenskap och teologi.
- ◆ **Svenska kyrkohistoriska föreningens uppsatspris.** Årligt pris på 5 000 kronor för masteruppsats om kyrkohistoriskt relevant ämne.
- ◆ **Anders Bäckströms pris.** Anders Bäckströms stiftelse ligger under Uppsala universitet och delar ut två typer av medel: a) ett eller flera pris vartannat år på cirka 13 000 kronor (motsvarande en fjärdedels prisbasbelopp) för bästa internationella masteruppsats inom forskningsområdet diakoni och/eller religion och välfärd, och b) utlysning vartannat år av tillgängliga medel för forskning inom diakoni och/eller religion och välfärd eller inom motsvarande internationella forskningsområden.

Mottagarna för båda dessa är en internationell bas och inte endast svenska studenter/forskare.

Forskning och teologisk fördjupning på den nationella nivån

I en del församlingar och stift kan det bedrivas teologisk fördjupning eller forskning, beroende på kompetens och prioriteringar. På den nationella nivån finns en enhet för forskning och analys där samhällsvetenskaplig, humanistisk och teologisk forskning kombineras i en mångvetenskaplig miljö. Här samarbetar forskare med andra aktörer inom akademi, samhälle och kyrka. Svenska kyrkans nationella nivå är inte en forskningsfinansierare men samverkar med andra aktörer i ansökningar om externa forskningsmedel.

Forskningsresultat från den nationella nivån publiceras i form av böcker, rapporter och tidskriftsartiklar. Forskarna föreläser i olika sammanhang och deltar i och inbjuder till forskningskonferenser både nationellt och internationellt. Den nationella nivån anordnar webinarier för att uppmärksamma nya publikationer och ansvarar för podden *Teologi i tiden*, där forskare resonerar om aktuella samhällsteologiska frågor.

Utskottets överväganden

Motion 2023:17 Teologistipendium

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:17.

Utskottet anser att det är angeläget med forskning i teologi men ser att området redan är väl försett med möjligheter till stipendier. Stöd finns för dem som vill bedriva teologisk fördjupning lokalt, på stiftsnivå och i stiftelser inom och utanför akademien. Utskottet anser även att om ett sådant fördjupningsarbete ska ha en större positiv effekt måste det bedrivas under sådan tid att det skulle bli kostsamt. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2023:17.

Motion 2023:20 Pris för bästa examensarbete i diakonirelevant ämne

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:20.

Utskottets uppfattning är att det finns för få akademiska arbeten inom det diakonala området och ser diakonal utbildning och fortbildning som angelägna områden för Svenska kyrkan. Utskottet anser att diakoners arbete, fortbildning och ställning behöver få mer uppmärksamhet. Utskottet bejakar intention i motionen och anser samtidigt att det föreslagna priset inte är det bästa sättet att åstadkomma det motionärerna önskar. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2023:20 och ser fram emot andra initiativ på området.

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Lena Petersson, Linda Isberg, Johannes Imberg, Nina Wahlin, Magnus Hedin, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Iris Denstedt-Stigzelius och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Kenneth Norberg, Fredrik Schandorff, Kjell Kallenberg, Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson, Ingegerd Flock Andersson, Jonas Larsson, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Kristina Srbu Kjellgren.

Biskop Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi reserverar oss mot kyrkolivsutskottets beslut angående motion 2023:17 Teologistipendium till förmån för bifall på motion 2023:17.

Erik Vikström, Anna Lundberg, David Svensk, Agneta Ivemyr, Vicktoria Bagi

Reservation 2

Vi reserverar oss till förmån för motion 2023:20.

Vicktoria Bagi, Nina Wahlin och Sören Olsson

Särskild mening

Vi anmäler särskild mening i enlighet med Vicktoria Bagi, Nina Wahlin och Sören Olssons reservation.

Xerxes Åkerfeldt, Stig Eriksson och Monica Johansson